

Kaj Munk og diktatorene

Dosenrode, Søren

Published in:
Munkiana

Publication date:
2019

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Dosenrode, S. (2019). Kaj Munk og diktatorene. *Munkiana*, (64).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Mussolini og Hitler.

Kaj Munk og Diktatorerne

Af Søren Dosenrode

I 1930'erne var demokrati kun én af flere muligheder, når det blev diskuteret, hvordan stater skulle regeres, og Kaj Munk fravalgte den. Kaj Munks uvilje mod demokratiet i 1920'erne og 1930'erne skinner klart igennem hans tekster, fx i skuespillene: En Idealist (1923-24), Fru Koltschak (1934) og Sejren (1936). Men også i avisartikler lovpriste han Tysklands Adolf Hitler og Italiens Benito Mussolini. Diktatoren, den stærke mand, er et ideal for Munk. Den rigtige diktator er villig til at ofre alt, selv sine venner og sin egen lykke for at samle og redde nationen. Gør en diktator ikke dette, lever han ikke op til idealet. Det er for Munk en årsag til afstandtagen.

Kaj Munk ser på Mussolini med velvilje og beundring, men han har større forventninger til Hitler, og han viser overbærenhed over for forfølgelserne af Hitlers

politiske modstandere, som han skrev i Jyllands-Posten i 1934: "Men enhed og orden er der i riget. Og tænk så på, hvad der var før Hitler kom til. [...]. Der er enhed og orden. Og koncentrationslejre. Og folk i landflygtighed. [...]. Nu vel. Sligt må til."

Der, hvor Munk er kritisk over for Hitler, er med hensyn til antisemitisme og jødeforfølgelse. Fra midten af 1930'erne og frem til sin død taler Munk imod forfølgelsen af jøderne. På et tidspunkt, november 1938, skriver Munk endog et åbent brev til Mussolini, hvor han beder ham tale Hitler til rette og sikre, at jøderne får et hjemland uden for Europa.

Hitlers antisemitisme er en af årsagerne til, at Munk bryder med Hitler, en anden er, at Hitler med angrebet på Danmark 9. april 1940 har brudt den ikke-angrebspakt han havde indgået med regeringen Stauning-Munch i 1939.

I forhold til Danmark antyder Munk bl.a. i bogen "Vedersø-Jerusalem retur", 1934 og i gendigtningen af Hamlet fra samme år, at diktatur kan bruges i Danmark, men i Olleruptalen fra 1940 afviser han den ide. Ved Folketingsvalget i 1943 opfordrer han endda til, at man stemmer på Dansk Samling. Munk bevægede sig altså væk fra diktatorerne hen imod demokratiet. Men der er ikke noget i hans skrifter, der tyder på, at han blev fuldhjertet tilhænger af demokrati som styreform. Det er vigtigt i denne sammenhæng at huske på, at demokrati kun var en af flere muligheder i 1930'erne. Det var først De Allieredes sejr i 1945, der førte til, at demokrati blev den normale styreform i Vesteuropa (Spanien og Portugal undtaget). Østeuropa blev først demokratisk - eller tilnærmelsesvist demokratisk - efter Den Kolde Krigs ophør i 1990.

ister
hed-
som
age.
den
høj
lom;
tiske
skel-
Ver-
rede
nog-
del
ud-
nien
e var
eter-

slut-
nder
tiske
tater
lien,
fysk-
de-
en
ærlig
otali-
m at
ret-
erd.

dent
fra
skrig
lere
for-
ens-
mo-
sorg
atifi-
bun-

MUNKIANA

NR 64

2019

skaffe venstrekørsel i Sverige og forbyde alle ægteskaber

Forøvrigt betød denne nordiske ånd, at Munk prote-

meget andet godt, men dog endnu ikke til den højtærede udenrigsminister"